

om den enkelte Privatmands Husholdning, er Samfundsstandpunktet her overfor dette, at man lader Manden selv om, hvorvidt han vil have Rede paa sine egne Affærer, og hvis han ikke træffer de fornødne Foranstaltninger i saa Henseende, maa han simpelthen tage Skade for Hjemgæld. Men saa snart en Mand driver Forretning, saa snart en Mand er en Maske i Nettet, som kastes over hele Samfundet gennem Forretningslivet, saa snart han træder i Forbindelse med andre Mennesker og tanger deres økonomiske Interesser, er det fra Samfundets Almenstandpunkt nødvendigt at forde, at han til enhver Tid, saaledes, som jeg sagde: skal kunne gøre Rede for, hvorledes han økonomisk sidder i det, og navnlig, hvorledes han staar overfor andre Mennesker, altsaa overfor sine Kreditorer og Debitorer. Lovgivningsmagtens Stilling overfor dette Spørgsmaal har da ogsaa været den, at man begyndte med at paalægge den Stand Bogføringspligt, som i saa udstrakt Grad og paa en saa tydelig Vis staar i Forretningsforbindelse med det øvrige Samfund, nemlig Handelsstanden, og saa er den efterhaanden bleven udvidet til større og større Kredse.

Ogsaa ved denne Lejlighed finder der en Række Udvidelser Sted, og dette maa da, efter min Mening, opfattes saaledes, at det er et Bevis paa, at disse Kredse, som drages ind under Bogføringspligten, nu ere komne til en større Grad af Modenhed; — det maa, om jeg saa maa sige, betragtes som en Ære og en Tillid, der vises dem ved, at de drages ind under Bogføringspligten, at de drages ind under den Kreds af vort Samfund, der til enhver Tid skal evne at gøre Rede for, hvorledes de økonomisk sidde i det. Som Følge deraf er det højst besynderligt, at der i Slutningen af første Stykke af § 1 pludselig drages en Skillelinie, saaledes at en hel Mængde Forretninger stilles udenfor Loven, idet det hedder: Forbrugs-, Andels- og lignende Foreninger inddrages under Loven, for saa vidt disse ere pligtige at løse Næringsadkomst, hvoraf altsaa modsætningsvis følger, at saadanne Forbrugs-, Andels- og lignende Foreninger, der ifølge den bestaaende Lovgivning ikke ere pligtige til at løse Næringsadkomst, ikke falde ind under denne Lov.

Jeg har ikke hørt nogen Begrundelse af, hvorfor man gør en saadan Distinktion. Forholdet er jo dette, som vi alle vide, at ogsaa blandt de Forbrugsforeninger, der ikke anses for pligtige til at løse Næringsadkomst, er der særdeles mange,

vel endogsaa de fleste, om hvilke det gælder, at de i alle Maader drive Forretning lige saa godt som den private næringsdrivende. Der er her ikke Tale om dette simple Eksempel paa en Forbrugsforening, som man oprindeligt tænkte sig, det klassiske Eksempel med 20 Mennesker, som slaa sig sammen for at købe et Anker Vin eller en Okse, hvad det nu kan være; Nej, det er Forretninger som enhver anden; Forbrugsforeningerne her i Landet maa betegnes som en kooperativ Form for Næringsdrift, de drive paa deres Vis Næringsdrift ligesom alle andre næringsdrivende, og der mangler jo end ikke det, som er det typiske Eksempel paa, at der drives Handel, nemlig Boden — om Boden er aaben for en vis bestemt Kreds af Medlemmer, eller om den er aaben for alle, spiller i denne Sammenhæng begrebsmæssigt set aldeles ingen Rolle. Der er saaledes paa Forhaand ingen rationel Grund til at undtage dem, og man spørger ganske uvilkaarligt, hvad der da har bevæget den højtærede Minister, lad mig sige, hvad der i Særdeleshed har bevæget den højtærede Handelsminister til at undtage disse Foreninger fra Bogføringspligten, hvad der altid er saa meget mere mærkeligt, som det jo ikke kan være Handelsministeren ubekendt og sikkert heller ikke er det, at man fra Handelsstandens Side indtrængende har ønsket, at disse Handelsstandens Konkurrenter underkastedes Bogføringspligt paa samme Maade som Købmændene selv.

Jeg har set, at man oppe i Landstinget har — om jeg maa udtrykke mig saaledes — gjort Forsøg paa at begrunde dette, men det forekommer mig unægtelig, at dette Forsøg er faldet meget daarligt ud. For det første er der jo den Betragtning, at man siger: Ja, her er der Tale om en Pligt, en Byrde, og vi ville ikke paalægge Andelsforeningerne, disse velgørende og fortræffelige Institutioner, denne Pligt og denne Byrde. Her har imidlertid den ærede Ordfører, det ærede Medlem fra Nyborg (Birch), Ret i, at saaledes bør Sagen ikke ses, det er jo en Fordel for de vedkommende at komme ind under denne Bogføringspligt, at blive tvungne til at skaffe sig selv Klarhed over deres økonomiske Forhold. Men selv om man nu ogsaa vilde stille sig paa det Standpunkt, at man betragtede det som en Pligt, en Byrde, saa vilde det jo være ganske uretfærdigt, at man vilde lægge en saadan Pligt en saadan Byrde paa nogle Dele af Samfundet og ikke paa andre, paa nogle Klasser af næringsdrivende